



College voor Toetsen en Examens

NEDERLANDS VMBO 2021

BIJLAGE BIJ SYLLABUS NEDERLANDS VMBO 2021
VERANTWOORDING SYLLABUSCOMMISSIE
NEDERLANDS VMBO

Versie 2, juni 2019

Inhoud

1 Verantwoording syllabuscommissie en veranderingen ten opzichte van 2020 4

1

Verantwoording syllabuscommissie en veranderingen ten opzichte van 2020

In de syllabus staat op dit moment bij leesvaardigheid voor de KB en GL/TL de volgende omschrijving voor de exameneenheid "samenvatten":

De kandidaat kan met behulp van een voorgestructureerde opdracht van een eenvoudige korte tekst een globale samenvatting geven, waarin hoofdonderwerp, hoofdgedachte en de gedachtegang in de tekst worden verwoord.

De nieuwe omschrijving luidt:

De kandidaat kan in verschillende tekstsoorten de hoofdzaken herkennen, onderscheiden en ordenen.

Aanleiding

De afgelopen jaren is – in overleg met het sectiebestuur Nederlands Levende Talen en SLO – de wens geformuleerd om de geleide samenvattingsopdracht in het centraal examen Nederlands KB en GL/TL vmbo te vervangen door een andersoortige opdracht die het onderdeel samenvatting toetst. Hierbij was in principe de keuze tussen een 'zelf geschreven samenvatting' en 'samenvatten door middel van opdrachten'. De syllabuscommissie heeft ter vervanging van de geleide samenvattingsopdracht gekozen voor de tweede optie: een aantal samenvattingsopdrachten.

Geleiding vs samenhang aanbrengen

De voorgestructureerdheid van de geleide samenvattingsopdracht leidt eerder tot vertoon van onderzoekvaardigheid dan vertoon van de vaardigheid in samenvatten. Door het gebruik van de geleidingspunten wordt de kandidaat onvoldoende uitgedaagd tot het zelf interpreteren, analyseren en beoordelen van de tekstinhoud. Hij kan volstaan met het noteren van korte statements.

In de correctiepraktijk leidt dit vaak tot discussie: kan de leerling volstaan met korte statements, of moet hij die statements ook zelf verbinden (samenhang aanbrengen)? De samenhang-eis maakt van de leestaak echter meer een (productieve) schrijftaak die een beroep doet op formuleervaardigheid. Dat is bij een meting van leesvaardigheid niet gewenst.

Publiek

Voor wie maakt de kandidaat de samenvatting? Wanneer het gaat om samenvatten van de tekst voor de leerling zelf, dan wordt deze samenvatting anders vormgegeven dan wanneer de samenvattingstekst bedoeld is voor een ander die de uitgangstekst niet kent. Ten aanzien van de publieksvraag biedt het Referentiekader Taal in ieder geval enig houvast:

2F: kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten

3F: kan een tekst beknopt samenvatten voor anderen

Het Referentiekader suggereert daarmee dat op niveau 2F (=VMBO) de kandidaat voor zichzelf samenvat, en niet voor een derde partij die de oorspronkelijke tekst niet kent. In dat laatste geval moet de tekst zodanig geformuleerd worden dat deze begrijpelijk is voor een lezer die onbekend is met de uitgangstekst en speelt formuleervaardigheid een grotere rol.

Met de nieuwe formulering *de hoofdzaken herkennen, onderscheiden en ordenen* zijn bovenstaande bezwaren ten aanzien van oude syllabustekst over samenvatten ondervangen. De leerling wordt niet meer geleid in het samenvatten, maar moet op eigen kracht hoofdzaken herkennen, onderscheiden en ordenen. En tegelijkertijd wordt er geen beroep gedaan op de formuleervaardigheid van de leerling; hij hoeft niet zelf een samenhang aan te brengen.

Verschillende (soorten) teksten

In de huidige opdrachtvorm is de samenvatting steeds gekoppeld aan één uitgangstekst: een artikel uit een krant of populair tijdschrift van 600 á 700 woorden. Van een 'eenvoudige korte

tekst' is eigenlijk geen sprake. Bovendien blijkt de invloed van de uitgangstekst op de leerlingprestatie hoog: een grote samenvattingsvaardigheid bij tekst 1 hoeft niet per definitie te betekenen dat de kandidaat dit ook laat zien bij tekst 2. Om de tekstafhankelijkheid te verminderen kan samenvatten beter getoetst worden aan de hand van meerdere teksten. Door met meerdere korte teksten te werken kan er ook gevarieerd worden in tekstdoel en tekststructuur, zoals verslagen, recensies, interviews en digitale teksten (schermteksten). De huidige syllabus laat dat toe door leesvaardigheid expliciet te koppelen aan meerdere tekstsoorten, zoals informatieve, instructieve en betogende teksten. Bij het opnemen van meerdere teksten wordt rekening gehouden met de totale leeslast (het aantal woorden in de te lezen teksten) op het examen: de lengte van het examen blijft ongewijzigd. Kortom, de speciale samenvattingstekst verdwijnt. Bij de overige teksten worden ook samenvattingsvragen gesteld, c.q. opdrachten gegeven met een samenvattend karakter..

Overlap met Leesvaardigheid doel 6

Doel 6 bij Leesvaardigheid luidt: *De kandidaat kan van een tekst het hoofdonderwerp en de hoofdgedachte aangeven.* De nieuwe formulering van doel 8 samenvatten – *herkennen, onderscheiden en ordenen van hoofdzaken* - vertoont daarmee enige overeenkomst. Het herkennen en onderscheiden van hoofdzaken komt overeen met doel 6, het ordenen van hoofdzaken voegt er iets aan toe. Deze overlap is acceptabel. In het totaal van de samenvattingsvragen moet het aspect 'ordenen' in ieder geval aan de orde zijn. Afzonderlijke samenvattingsvragen kunnen ofwel de aspecten 'herkennen' of 'onderscheiden' betreffen, ofwel het aspect 'ordenen', ofwel een combinatie van die drie.

De syllabuscommissie Nederlands vmbo:

| | |
|--------------------------------------|--|
| Piet Litjens: | Voorzitter |
| Herman Overbeek: | Docent Nederlands en lid namens de vaststellingscommissie van het CVTE |
| Jeroen van Rooij: | Docent Nederlands en lid namens Levende Talen |
| Mariska Bruinink: | Docent Nederlands en lid namens Levende Talen |
| Bart van der Leeuw: | Secretaris namens SLO |
| Roelien Linthorst / Ester Arends: | Adviseur namens Cito |

